

Rolnummers 5669 en 5670
Arrest nr. 103/2014 van 10 juli 2014

A R R E S T

(versie ingevolge de beschikking tot verbetering van 30 juli 2014)

In zake : de beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector, ingesteld door de vzw « Koninklijke Kring van Officieren van de Lokale Politie van Antwerpen en Omliggende Politiezones » en anderen en door de vzw « Syndicaat van de Belgische Politie ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 20 juni 2013 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 21 juni 2013, zijn beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging ingesteld van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 21 december 2012, derde editie), respectievelijk door de vzw « Koninklijke Kring van Officieren van de Lokale Politie van Antwerpen en Omliggende Politiezones », Bruno Baats, Luc Backaert, Mark Bastiaenssens, Eric Bortsel, Irene Buedts, Joseph Byloos, Koen Claus, Willy Coen, Kathleen Corluy, Erik De Baeck, Karel De Belder, Sonia De Bruyne, Willy De Clerck, Marc De Jonghe, Luc De Kock, Kris De Meulemeester, Marc De Vil, Jan De Wachter, Bart De Wandeleer, André De Wispelaere, Luc De Witte, André Deceuninck, Frank Devalck, Jean Luc Devemie, Jos Devoght, Walter Dillen, Eric Driessens, Guido Dupont, Roger Eerdeken, Werner Fabre, Tanja Faes, Bruno Floren, Luc Geens, Marc Gilbert, Bart Gysbrechts, Karl Heeren, Marleen Hellemans, Jan Hopstaken, Patrick Janssen, Marc Jaspers, Luc Joris, Noël Kennes, Jean Lantin, Philippe Lefebvre, Johan Luyckx, Leo Mares, Carl Maris, Jozef Massonet, Ludo Meeus, Jos Michiels, Roger Mol, Victor Neus, Carlo Neut, Eddy Nuyts, Johan Nuyts, Johnny Olthof, Wim Ooms, Alex Possemiers, Vinciane Pötgens, Xavier Proot, Willy Provinciael, Jozef Rayen, Paul Roggemans, Paul Roothoof, Freddy Rottiers, Eddy Schampaert, Marc Simons, Peter Somers, Ronald Speltens, Ben Staes, Johan Stoufs, Paul T'Kindt, Samuel Van Den Bossche, Marc Van Den Branden, Louis Van Den Buijs, Marnix Van Der Aersschot, Fernand Van der Borght, Virginia Van Goethem, Willy Van Hoof, Patrick Van Hoof, Frank Van Konnegem, Pascal Van Mullem, Dirk Van Peer, Dirk Van Puyvelde, Jean-Pierre Van Thienen, Gerrit Van Vlierberghe, Dominique Vandenhoudt, Robert Vanderhoydonk, Walter Vanderplanken, Yannick Vanherck, Rudy Verbeeck, Sven Verberckt, Marc Vercammen, Kris Verlinden, Ronald Vermeulen, Pierre Vermeulen, Dominiek Vermont, Bart Verschaeren, Karel Verstraelen, Gert Verstraete, Wim Versyck, Koen Versyck, David Wauters, Thomas Wauters, Roger Wouters, Benedictus Vanderheiden, Jean-Pierre Beelen, Walter Huybrechts, Joannes Geysen en Dirk Lemmens, en door de vzw « Syndicaat van de Belgische Politie », allen bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Van der Straten, advocaat bij de balie te Antwerpen.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5669 en 5670 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. D. D'Hooghe, Mr. A. Carton en Mr. J. Vranckx, advocaten bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 21 mei 2014 :

- zijn verschenen :

. Mr. P. Van der Straten, voor de verzoekende partijen;

. Mr. J. Vranckx, tevens *loco* Mr. D. D'Hooghe en Mr. A. Carton, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en P. Nihoul verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Wat de omvang van de beroepen betreft

A.1. Volgens de Ministerraad blijkt uit het beschikkend gedeelte van de verzoekschriften dat de verzoekende partijen beroep tot vernietiging instellen tegen de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector « en in het bijzonder » tegen de artikelen 2 en 3 van die wet. Vermits geen enkele andere bepaling wordt bestreden, zijn de beroepen tot die artikelen beperkt.

Wat het belang van de verzoekende partijen betreft

A.2.1. Het maatschappelijk doel van de eerste verzoekende partij in de zaak nr. 5669 bestaat erin de morele en materiële belangen van haar leden te verdedigen en de onderlinge solidariteit te bevorderen. Krachtens artikel 22 van haar statuten is de raad van bestuur bevoegd om de vereniging bij elke gerechtelijke en buitengerechtelijke handeling te vertegenwoordigen.

De overige verzoekende partijen zetten uiteen dat zij leden van de geïntegreerde politie zijn, zodat de bestreden bepalingen op hen van toepassing zijn. Zij worden door de bestreden bepalingen ongunstig geraakt doordat die bepalingen de pensioenleeftijd verhogen voor de verzoekende partijen, maar niet voor leden van de gewezen rijkswacht.

A.2.2. Het maatschappelijk doel van de verzoekende partij in de zaak nr. 5670 bestaat erin de professionele, statutaire, economische en sociale belangen van haar leden te verdedigen en te promoten. Krachtens artikel 7 van haar statuten is de raad van bestuur bevoegd om de vereniging bij elke gerechtelijke en buitengerechtelijke handeling te vertegenwoordigen.

A.3. Volgens de Ministerraad tonen de verzoekende partijen niet op voldoende wijze aan dat zij rechtstreeks en ongunstig door de bestreden bepalingen kunnen worden geraakt.

Wat de verzoekende verenigingen betreft, is de Ministerraad van oordeel dat de vernietiging van de bestreden bepalingen waarin op algemene wijze de leeftijdsgrens voor vervroegde pensionering van ambtenaren wordt vastgelegd, in onvoldoende mate verband houdt met de verdediging van het maatschappelijk doel van de verzoekende verenigingen.

Wat de 110 verzoekende partijen in de zaak nr. 5669 betreft, die natuurlijke personen zijn, blijkt onvoldoende op welke manier zij concreet door de bestreden bepalingen worden geraakt.

Wat de ontvankelijkheid van de middelen betreft

A.4. Volgens de Ministerraad zijn de middelen onontvankelijk, aangezien het Hof in zijn arrest nr. 177/2002 van 5 december 2002 reeds heeft geoordeeld dat het verschil in pensioenleeftijd van de leden van

de onderscheiden vroegere politiekorpsen verantwoord is. Dit toont aan dat de middelen niet zijn gericht tegen de bestreden bepalingen, maar tegen de wet van 30 maart 2001 betreffende het pensioen van het personeel van de politiediensten en hun rechthebbenden.

Wat het eerste middel betreft

A.5.1. Het eerste middel is afgeleid uit de schending, door de artikelen 2 en 3 van de wet van 13 december 2012, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 177 en 184 ervan en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De bestreden bepalingen voeren inzake de verhoging van de vervroegde pensioenleeftijd (van 60 naar 62 jaar) en de verlenging van de loopbaanvoorwaarde (van 5 naar 40 jaar) een discriminerend verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personeelsleden bij de geïntegreerde politie in, namelijk tussen, enerzijds, de personeelsleden van het operationeel kader behorende tot het officierskader en de leden van het administratief en logistiek personeel die op 30 april 1999 geen deel uitmaakten van de rijkswacht (leeftijdsvoorwaarde van 62 jaar en loopbaanvoorwaarde van 40 jaar) en, anderzijds, de personeelsleden van het operationeel kader behorende tot het officierskader die op 30 april 1999 deel uitmaakten van de rijkswacht en de leden van het administratief en logistiek personeel die als militair waren aangewezen om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht (leeftijdsvoorwaarde van 54, 56 of 58 jaar en loopbaanvoorwaarde van 20 jaar).

Het behoud van de loopbaanvoorwaarden en van de preferentiële vervroegde pensioenleeftijd voor de laatstvermelde categorie van personeelsleden bij de geïntegreerde politie is niet langer verantwoord, vermits de politieofficieren en het administratief en logistiek personeel hetzelfde statuut hebben, dezelfde taken uitvoeren, hetzelfde loon ontvangen en dezelfde risico's lopen als hun collega's die gewezen rijkswachters waren.

A.5.2. Volgens de verzoekende partijen is de situatie waarover het Hof bij zijn arrest nr. 177/2002 van 5 december 2002 uitspraak heeft gedaan volledig verschillend van de huidige situatie. De argumenten die destijds het verschil in behandeling verantwoordden, kunnen thans niet meer worden aangevoerd om een bijkomend verschil in behandeling te rechtvaardigen. Door de pensioenleeftijd van de politieofficieren die op 30 april 1999 niet tot de rijkswacht behoorden tot 62 jaar te verhogen, heeft de wetgever het verschil tussen de twee categorieën van politieofficieren niet verkleind, wat 11 jaar na de politie-integratie had mogen worden verwacht, maar substantieel vergroot. Een politieofficier die op 30 april 1999 niet tot de rijkswacht behoorde, dient minimum 4 jaar - in geval van een zeer lange loopbaan 2 jaar - tot maximum 11 jaar langer te werken dan een politieofficier die wel tot de rijkswacht behoorde. Voor dat verschil in behandeling bestaat geen redelijke verantwoording. Beide categorieën zijn met een veiligheidsfunctie belast. De doelstelling die ten grondslag lag aan de ongelijke behandeling in de wet van 30 maart 2001, te weten het rekening houden met de rechtmatige verwachtingen van de rijkswachters met betrekking tot wat zij als een aspect van hun statuut mochten beschouwen, biedt thans geen verantwoording meer voor de nieuwe discriminatie die is ingevoerd tussen de officieren en het administratief en logistiek personeel van de geïntegreerde politie destijds behorende tot de rijkswacht en de andere politieofficieren en administratief en logistiek personeel. Sinds 2001 hebben alle personeelsleden van de politie dezelfde rechtmatige pensioenverwachtingen. Elf jaar na de politie-integratie kunnen de rechtmatige verwachtingen van voormalige rijkswachters niet worden aangevoerd ter verantwoording van een nieuw onderscheid, *a fortiori* nu dat onderscheid niet kan worden ingepast in het geheel van de pensioenhervorming, waarin eenieder moet worden aangemoedigd om langer te werken teneinde de pensioenen op lange termijn betaalbaar te houden.

Statutaire personeelsleden hebben in beginsel geen recht op het behoud van de door hun statuut toegekende voordelen. Een administratief en geldelijk statuut kan voor de toekomst steeds worden gewijzigd, zelfs in een voor de betrokken personeelsleden ongunstige zin.

A.6.1. De Ministerraad betoogt dat het bestreden artikel 2 van de wet van 13 december 2012 geen verschil in behandeling tussen verschillende categorieën van personen in het leven roept, maar louter ertoe strekt de minimale leeftijdsgrens en de minimale loopbaanvoorwaarde voor vervroegde oppensioenstelling van ambtenaren te verhogen. Er kan dan ook geen sprake zijn van enige schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

In ondergeschikte orde betoogt de Ministerraad dat artikel 2 van de wet van 13 december 2012 pertinent is in het licht van de door de wetgever nagestreefde doelstelling en evenredig is met die doelstelling. Aangezien de pensioenen met overheidsfondsen worden gefinancierd, moet de last die op de Staat weegt, kunnen worden gewijzigd wanneer de sanering van de openbare financiën zulks vereist.

De Ministerraad wijst erop dat de leeftijd om vervroegd met pensioen te gaan, sinds de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen op 60 jaar ligt na een loopbaan van 5 jaar, maar dat artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 wordt vervangen teneinde de vervroegde pensioenleeftijd geleidelijk naar 62 jaar te verhogen. Er bestaat een objectieve noodzaak voor het verlengen van de loopbaanvoorwaarde en de verhoging van de leeftijdsgrens voor vervroegde oppensioenstelling, aangezien demografische ontwikkelingen, zoals het jaarlijks stijgende aantal gepensioneerden, de uitgaven van de sociale zekerheid onder druk zetten. De bekritiseerde hervorming is noodzakelijk om de overheidspensioenen betaalbaar te houden. De verlenging van de loopbaanvoorwaarde en de verhoging van de pensioenleeftijd, waarin het bestreden artikel 2 van de wet van 13 december 2012 voorziet, zijn hiertoe nuttige maatregelen, aangezien zij tot gevolg hebben dat ambtenaren later op pensioen gaan en aldus langer arbeidsprestaties voor de overheid kunnen leveren.

De bestreden maatregel die een verhoging van de leeftijd voor vervroegde oppensioenstelling naar 62 jaar en de verlenging van de loopbaanvoorwaarde naar 40 jaar inhoudt, is ook evenredig, aangezien de mogelijkheid tot vervroegde oppensioenstelling onverkort behouden blijft, zij het met een verhoging van de leeftijd waarop dit mogelijk wordt. Bovendien heeft de wetgever de verlenging van de loopbaanvoorwaarde en de verhoging van de pensioenleeftijd verzacht met overgangsmaatregelen : vanaf 2013 wordt de leeftijd waarop men op vervroegd pensioen kan gaan, jaarlijks met zes maanden verhoogd om in 2016 op 62 jaar uit te komen. Bovendien heeft de wetgever in een begeleidende maatregel voorzien : de verhoging van de leeftijdsgrens voor vervroegde oppensioenstelling zal geen toepassing vinden op personen die op een bepaald ogenblik de voorwaarden inzake leeftijd en duur van de diensten vervullen om vóór de leeftijd van 62 jaar een rustpensioen te verkrijgen (artikel 5 van de wet van 13 december 2012). Tot slot kent de wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen een pensioensupplement toe aan ambtenaren die hun loopbaan na de leeftijd van 60 jaar voortzetten. Voor ambtenaren die tot de leeftijd van 65 jaar blijven werken, loopt de verhoging van het pensioen op tot 9 pct. Voorts dient ook rekening te worden gehouden met de nieuwe paragraaf van artikel 46 van de wet van 15 mei 1984, zoals gewijzigd bij artikel 2, 4°, van de wet van 13 december 2012, waarbij wordt voorzien in bijzondere regels inzake vervroegd pensioen voor de categorieën van personen waaraan de wet, voor de pensioenberekening, een gunstiger tantième dan 1/60 verbindt. Aangezien de officieren een wettelijk preferentieel tantième van 1/50 genieten, vallen zij onder het toepassingsgebied van de meer voordelige regels die door het voormelde artikel 2, 4°, zijn ingevoerd.

A.6.2. De Ministerraad betoogt dat ook artikel 88 van de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt. Die bepaling zet immers een stelsel voort dat door het Hof in zijn arrest nr. 177/2002 grondwettig werd bevonden.

Artikel 88, eerste lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, bepaalt welke categorieën van personen onder het toepassingsgebied van de verlenging van de loopbaanvoorwaarde van 5 naar 40 jaar en de verhoging van de leeftijd voor vervroegd pensioen naar 62 jaar vallen. Het gaat om alle rust- of overlevingspensioenen ten laste van de Openbare Schatkist, alle rust- of overlevingspensioenen en andere als pensioen geldende voordelen toegekend aan de personeelsleden of aan de leden van de beheers-, bestuurs- en directieorganen van bepaalde instellingen, alsook alle rust- en overlevingspensioenen en de als zodanig geldende voorwaarden van personeelsleden en leden van de beheers-, bestuurs-, en directieorganen van de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de gemeenschappen en de gewesten.

Daarentegen voorziet artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, tevens in een aantal uitzonderingen op dat ruime toepassingsgebied, namelijk het rijdend personeel van de NMBS Holding, de militairen en de personeelsleden van de geïntegreerde politie.

Voor het personeel van de politiediensten heeft artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, twee gevolgen.

Het eerste gevolg is dat voor de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten van politie de preferentiële leeftijdsgrens van 58 jaar met een loopbaanvoorwaarde van 20 jaar, die op hen van toepassing is krachtens artikel 5 van de wet van 30 maart 2001, behouden blijft. Dat gevolg zal bij de bespreking van het tweede middel aan bod komen.

Het tweede gevolg is dat de personeelsleden die op 30 april 1999 onderworpen waren aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht of op die datum als militair aangewezen waren om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht, de preferentiële leeftijdsgrenzen blijven genieten voor vervroegde oppensioenstelling van 54, 56 of 58 jaar, wanneer zij een loopbaan van 20 jaar hebben (artikel 10 van de wet van 30 maart 2001).

A.6.3. Artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, wordt volgens de Ministerraad verantwoord door de motieven die hebben geleid tot de overgangsmaatregel van artikel 10 van de wet van 30 maart 2001. Naar aanleiding van de creatie van een eenvormig statuut voor de personeelsleden van de nieuwe geïntegreerde politiedienst dienden de uiteenlopende pensioenregelingen van de gerechtelijke politie, de gemeentelijke politiekorpsen en de gerechtelijke politie te worden geïntegreerd, zonder afbreuk te doen aan de rechtmatige pensioenverwachtingen van de gewezen leden van de afgeschafte politiekorpsen, die na hun overgang naar de geïntegreerde politiediensten immers konden kiezen voor het behoud van hun oorspronkelijk statuut en de daaraan verbonden pensioenregeling.

De Ministerraad geeft toe dat die beleidskeuze de gewezen rijkswachters bevoordeelt, aangezien zij krachtens de bij het koninklijk besluit nr. 16020 van 11 augustus 1923 samengeordende wetten op de militaire pensioenen preferentiële pensioenleeftijden genoten (54, 56 en 58 jaar na een loopbaan van 20 jaar), terwijl voor de personeelsleden van de gemeentelijke politie en van de gerechtelijke politie de algemene regeling voor de ambtenaren gold. Krachtens artikel 1 van de algemene wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen lag hun pensioenleeftijd op 65 jaar, maar krachtens artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen hadden zij de mogelijkheid om op de leeftijd van 60 jaar vervroegd met pensioen te gaan na een loopbaan van 5 jaar.

Aangezien de personeelsleden van de gemeentelijke politie en van de gerechtelijke politie aldus geen rechtmatige verwachtingen betreffende een lagere pensioenleeftijd vermochten te hebben, was het voor die categorieën van personen niet noodzakelijk om in een overgangsmaatregel inzake de pensioenleeftijd te voorzien. De wet van 30 maart 2001 voorziet voor die categorieën dan ook niet in bijzondere bepalingen.

A.6.4. De Ministerraad is van oordeel dat het behoud van de preferentiële leeftijdsgrenzen voor de personeelsleden van de geïntegreerde politie die voorheen deel uitmaakten van de rijkswacht op een objectief criterium berust en redelijk is verantwoord, gelet op de doelstelling van de wetgever om de voormalige rijkswachters een voordeel te blijven waarborgen dat zij konden beschouwen als een aspect van hun statuut.

Volgens de Ministerraad beschikt de wetgever ter zake over een ruime beleidsvrijheid. Bij zijn arrest nr. 177/2002 heeft het Hof geoordeeld dat de bestendigde uitzondering de grondwettigheidstoets doorstaat. De officieren die op 30 april 1999 deel uitmaakten van de rijkswacht en de officieren die op 30 april 1999 geen deel uitmaakten van de rijkswacht, bevinden zich overigens niet in een identieke situatie, aangezien de officieren die geen deel uitmaakten van de rijkswacht, niet dezelfde rechtmatige verwachtingen betreffende hun pensioenleeftijd mochten hebben. De omstandigheid dat het uitdovende statuut ten voordele van de gewezen rijkswachters in totaal 35 jaar lang zou kunnen bestaan, vloeit voort uit het doel van de overgangsbepaling zelf, aangezien een pensioen pas kan worden verleend op het einde van een loopbaan die een aanzienlijk aantal jaren beslaat. Het gegeven dat personen die destijds deel hebben uitgemaakt van de rijkswacht thans soortgelijke taken uitvoeren als personen die destijds geen deel hebben uitgemaakt van de rijkswacht, doet volgens de Ministerraad geen afbreuk aan de pertinentie van de doelstelling om de gewezen rijkswachters binnen de geïntegreerde politie een voordeel te blijven waarborgen waarop zij in het verleden recht hadden als onderdeel van hun statuut.

De preferentiële leeftijdsgrenzen voor de gewezen rijkswachters kunnen overigens niet opnieuw in vraag worden gesteld, gelet op de omstandigheid dat artikel 14 van de wet van 30 maart 2001 de gewezen rijkswachters voor de keuze stelde om in het geïntegreerde statuut te stappen of te opteren voor het behoud van hun oorspronkelijk statuut als rijkswachter. Die maatregel maakte deel uit van het sociaal akkoord over de politiehervorming dat in 2000 met de representatieve vakorganisaties werd gesloten. Voorts zou een plotse afschaffing van alle verschillen niet verantwoord zijn, omdat zulks een te grote ontwrichting voor de rechtsorde zou betekenen.

A.6.5. Volgens de Ministerraad blijft het behoud van de loopbaanvoorwaarden en van de preferentiële leeftijdsgrenzen voor personeelsleden van de geïntegreerde politie die voorheen deel uitmaakten van de rijkswacht, ook evenredig in het licht van de algemene verhoging van de leeftijdsgrens van de vervroegde oppensioenstelling voor ambtenaren naar 62 jaar en van de verlenging van de loopbaanvoorwaarde van 5 naar 40 jaar. Artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, strekt ertoe de overgangsmaatregel van artikel 10 van de wet van 30 maart 2001 te behouden, terwijl voor de personeelsleden van de geïntegreerde politie die voorheen geen deel uitmaakten van de rijkswacht nooit bijzondere bepalingen golden.

Overigens is het niet juist te beweren dat het verschil tussen de leeftijdsgrenzen van personeelsleden van het officierskader van de politie die wel of geen deel hebben uitgemaakt van de rijkswacht door de wet van 28 december 2011 op substantiële wijze zou zijn vergroot. De Ministerraad wijst erop dat voorheen voor het officierskader en voor het administratief en logistiek kader inzake vervroegde oppensioenstelling reeds verschillen tot zes jaar mogelijk waren (54 *versus* 60 jaar), dat die verschillen thans tussen de vier en de acht jaar zullen oplopen (54, 56, 58 jaar *versus* de algemene leeftijd voor vervroegde oppensioenstelling van 62 jaar vanaf 2016) en dat op termijn voor een aantal uitzonderingsgevallen met een te beperkt aantal dienstjaren die verschillen tot 11 jaar zouden kunnen oplopen (54, 56, 58 *versus* de algemene pensioenleeftijd van 65 jaar).

A.6.6. De Ministerraad betoogt dat de bestreden bepalingen niet in strijd zijn met de artikelen 177 en 184 van de Grondwet en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. In de eerste plaats wijst hij erop dat het Hof niet bevoegd is om aan die bepalingen te toetsen. Daarnaast zetten de verzoekende partijen niet uiteen op welke wijze die artikelen zouden zijn geschonden, zodat het middel in de mate waarin het uit een schending ervan is afgeleid, onontvankelijk is.

Wat het tweede middel betreft

A.7. Het tweede middel is eveneens afgeleid uit de schending, door de artikelen 2 en 3 van de wet van 13 december 2012, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 177 en 184 ervan en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De bestreden bepalingen voeren inzake de verhoging van de vervroegde pensioenleeftijd (van 60 naar 62 jaar) en de verlenging van de loopbaanvoorwaarde (van 5 naar 40 jaar) een discriminerend verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personeelsleden bij de geïntegreerde politie in, namelijk tussen, enerzijds, de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het officierskader (leeftijdsvoorwaarde van 62 jaar en loopbaanvoorwaarde van 40 jaar) en, anderzijds, de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten (leeftijdsvoorwaarde van 58 jaar en loopbaanvoorwaarde van 20 jaar).

Het behoud van de preferentiële loopbaanvoorwaarden en van de leeftijdsgrenzen voor vervroegde oppensioenstelling voor personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten is niet langer redelijk verantwoord. Het onderscheid inzake nacht- en weekendprestaties en inzake zwaardere fysieke inspanningen waaraan het basiskader was onderworpen, kan thans niet meer als verantwoording worden aangevoerd om het verschil in behandeling te vergroten. Door de vervroegde pensioenleeftijd en de loopbaanvoorwaarde te verhogen, kan het verschil tot 7 jaar oplopen (58 *versus* 65 jaar). Verwijzingen naar redelijke pensioenverwachtingen of historische verschillen volstaan niet om het vergroten van het verschil in behandeling te verantwoorden.

Volgens de verzoekende partijen zijn de taken en de functies die door de officieren en de leden van het basis- en het middenkader worden uitgeoefend sinds 2001 geëvolueerd waardoor het verschil in takenpakket niet alleen is verkleind, maar vaak ook niet meer bestaat. De elementen die de wetgever in 2001 hanteerde om het verschil in pensioenleeftijd tussen de officieren, enerzijds, en de leden van het basis- en middenkader, anderzijds, te verantwoorden kunnen thans niet meer worden aangevoerd om een substantiële vergroting van dat verschil te rechtvaardigen.

A.8.1. De Ministerraad betoogt dat het bestreden artikel 2 van de wet van 13 december 2012 geen verschil in behandeling tussen verschillende categorieën van personen in het leven roept, maar er louter toe strekt de minimale leeftijdsgrens en de minimale loopbaanvoorwaarde voor vervroegde oppensioenstelling van ambtenaren te verhogen. Er kan dan ook geen sprake zijn van enige schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

In ondergeschikte orde betoogt de Ministerraad, met verwijzing naar hetgeen hij bij de bespreking van het eerste middel heeft uiteengezet, dat artikel 2 van de wet van 13 december 2012 pertinent is in het licht van de door de wetgever nagestreefde doelstelling en evenredig met die doelstelling is.

A.8.2. Volgens de Ministerraad schendt artikel 88 van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Het behoud van de loopbaanvoorwaarden en de preferentiële leeftijdsgrenzen voor personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten is redelijk verantwoord, gelet op het feit dat zij in grotere mate geconfronteerd worden met hogere beroepsrisico's en sociale ongemakken en aan bijzondere fysieke vereisten moeten voldoen, zoals het Hof reeds in zijn arrest nr. 177/2002 omtrent artikel 5 van de wet van 30 maart 2001 heeft geoordeeld.

De keuze van de wetgever om in beginsel voor ambtenaren de leeftijd voor vervroegde oppensioenstelling geleidelijk tot 62 jaar te verhogen en de loopbaanvoorwaarde tot 40 jaar te verlengen is evenredig met zijn doelstelling om de betaalbaarheid van de pensioenen te waarborgen. De optie om de overgangsmaatregel van artikel 5 van de wet van 30 maart 2001 te behouden voor de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten, is gelet op de motieven hiervoor, proportioneel. Minstens is de keuze van de wetgever op grond van zijn algemene beleidsvrijheid en in het licht van de verschillende doelstellingen niet kennelijk onredelijk.

A.8.3. Wat de aangevoerde schending van de artikelen 177 en 184 van de Grondwet en van artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens betreft, herhaalt de Ministerraad hetgeen hij daaromtrent bij de bespreking van het eerste middel heeft uiteengezet.

- B -

Wat de bestreden bepalingen betreft

B.1.1. Vóór de politiehervorming vielen de personeelsleden van de gemeentelijke politiekorpsen en van de gerechtelijke politie onder het gemeenrechtelijke pensioenstatuut van de ambtenaren. Bijgevolg werden zij krachtens artikel 1 van de algemene wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen op pensioen gesteld op de leeftijd van 65 jaar, behoudens hun mogelijkheid om op grond van artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen op de leeftijd van 60 jaar op vervroegd pensioen te gaan.

Voor de personeelsleden van de rijkswacht golden daarentegen, krachtens het koninklijk besluit van 11 augustus 1923 « den tekst der samengeordende wetten op de militaire pensioenen goedkeurende », een aantal preferentiële leeftijdsgrenzen voor oppensioenstelling.

Afhankelijk van het kader waartoe zij behoorden, werden de rijkswachters ambtshalve op pensioen gesteld op de leeftijd van 54, 56 of 58 jaar.

B.1.2. Ter uitvoering van het zogenaamde « Octopusakkoord » werden de voormalige rijkswacht, gemeentelijke politie en gerechtelijke politie door de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, geïntegreerd in een eengemaakte politiedienst, gestructureerd op een lokaal en een federaal niveau.

De wet van 30 maart 2001 betreffende het pensioen van het personeel van de politiediensten en hun rechthebbenden beoogde vervolgens een eengemaakt pensioenstatuut te creëren voor de geïntegreerde politie. Die regeling is gebaseerd op het sociaal akkoord over de politiehervorming dat in 2000 met de representatieve vakorganisaties werd gesloten.

B.1.3. Naast de creatie van een eenvormig pensioenstelsel voor de leden van de geïntegreerde politiediensten, streefde de wetgever met die wet tevens ernaar geen afbreuk te doen aan de rechtmatige pensioenverwachtingen van de gewezen leden van de afgeschafte politiekorpsen (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1112/001, pp. 3-4). Daartoe bepaalt artikel 14 van de wet van 30 maart 2001 :

« De personen die hun ambt bij de politiediensten neerleggen en die, overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 236, tweede lid, 242, tweede lid, of 243, derde lid, van de wet van 7 december 1998, of overeenkomstig artikel 12, tweede lid, van de wet van 27 december 2000 houdende diverse bepalingen met betrekking tot de rechtspositie van het personeel van de politiediensten, beslist hebben onderworpen te blijven aan de wetten en reglementen die van toepassing zijn op de personeelscategorie waartoe zij vóór hun overgang naar de politiediensten behoorden, evenals de personen die hun ambt bij de politiediensten hebben neergelegd vóór 1 april 2001, blijven onderworpen aan de pensioenregelgeving die op hen van toepassing was vóór die overgang, rekening houdend met de wijzigingen die deze bepalingen zouden hebben ondergaan of zouden ondergaan.

[...] ».

B.1.4. Het pensioenstatuut bepaald door de wet van 30 maart 2001 voorziet voor het vervroegde pensioen van bepaalde personeelsleden van de geïntegreerde politie in bijzondere leeftijdsgrenzen die afwijken van de wet van 15 mei 1984. Krachtens artikel 5 van de wet van 30 maart 2001 « kan aan de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten van politie, op hun verzoek, een pensioen verleend worden op de eerste dag van de maand die volgt op die waarin zij de volle

leeftijd van 58 jaar hebben bereikt, of op de eerste dag van de maand die volgt op de datum van de stopzetting van hun functies indien deze zich later voordoet, op voorwaarde dat zij ten minste twintig pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen, met uitzondering van de bonificaties wegens studies en van andere periodes vergoed wegens diensten die voor de vaststelling van de wedde meetellen ».

Voor de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het officierskader, alsook voor de personeelsleden van het administratief en logistiek kader bleef, bij gebrek aan bijzondere bepalingen die afwijken van de wet van 15 mei 1984, de leeftijd waarop vervroegd pensioen mogelijk is, op 60 jaar liggen. Dat onderscheid, dat door de wetgever werd verantwoord door het feit dat « de personeelsleden die op de leeftijd van 58 jaar op pensioen kunnen gaan, in grotere mate geconfronteerd worden met hogere beroepsrisico's en sociale ongemakken en aan bijzondere fysieke vereisten moeten voldoen » (*Parl. St., Kamer, 2000-2001, DOC 50-1112/001, p. 9*), werd door het Hof bij zijn arrest nr. 177/2002 van 5 december 2002 bestaanbaar geacht met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

B.1.5. Artikel 10 van de wet van 30 maart 2001 bepaalt evenwel een preferentiële pensioenleeftijd voor de personeelsleden die op 30 april 1999 waren onderworpen aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht of die op die datum als militair waren aangewezen om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht. Teneinde te vermijden dat voor die categorieën van personen afbreuk zou worden gedaan aan de pensioenleeftijd die het koninklijk besluit van 11 augustus 1923 hun toekende, kunnen die categorieën van personen de vervroegde pensioenleeftijd van 54, 56 of 58 jaar blijven genieten, afhankelijk van het kader waartoe zij behoren. Artikel 10 van de wet van 30 maart 2001 bepaalt :

« In afwijking van artikel 46, eerste lid, van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, kan aan de personeelsleden die op 30 april 1999 onderworpen waren aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht of op die datum als militair aangewezen waren om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht, op hun verzoek, een pensioen verleend worden op de eerste dag van het trimester dat volgt op dit waarin zij de in het tweede of derde lid bepaalde leeftijd bereiken, of op de eerste dag van de maand die volgt op de datum van de stopzetting van hun functies indien deze zich later voordoet, op voorwaarde dat zij ten minste twintig pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen, met uitzondering van de bonificaties wegens studies en van andere periodes vergoed wegens diensten die voor de vaststelling van de wedde meetellen.

De in het eerste lid bedoelde leeftijd wordt vastgesteld op :

1° 54 jaar voor de personeelsleden die titularis zijn van een graad van hetzij :

a) het officierskader van het operationeel kader, bezoldigd in de weddeschaal O1, O2, O3, O4, O4bis, O2ir, O3ir, O4ir of O4bisir en die met ingang van 1 april 2001 in een van deze weddeschalen werden ingeschaald;

b) niveau A van het administratief en logistiek kader, bezoldigd in de weddeschaal AA2, AA3 of A2A;

2° 56 jaar voor de personeelsleden die titularis zijn van een graad van hetzij :

a) het basis- of middenkader van het operationeel kader;

b) het officierskader van het operationeel kader, bezoldigd in de weddeschaal O1, O2, O3, O4, O4bis, O2ir, O3ir, O4ir of O4bisir en die niet met ingang van 1 april 2001 in een van deze weddeschalen werden ingeschaald;

c) het officierskader van het operationeel kader, bezoldigd in de weddeschaal O5, O6, O5ir of O6ir;

d) de niveaus B, C, of D van het administratief en logistiek kader;

e) niveau A van het administratief en logistiek kader, bezoldigd in de weddeschaal AA4, AA5, A3A of A4A;

3° 58 jaar voor de personeelsleden die titularis zijn van een graad van hetzij :

a) het officierskader van het operationeel kader, bezoldigd in de weddeschaal O7;

b) niveau A van het administratief en logistiek kader, bezoldigd in de weddeschaal A5A.

In afwijking van het tweede lid, 1°, a), wordt de in het eerste lid bedoelde pensioenleeftijd op 56 jaar vastgesteld voor de personeelsleden met een graad van het officierskader van het operationeel kader, bezoldigd volgens de weddeschaal O2, die met ingang van 1 april 2001 in die weddeschaal werden ingeschaald en die, voor ze naar de politiediensten overstapten, de graad hadden van adjudant of van adjudant-chef bij de rijkswacht en de uitkering ontvingen als bedoeld in artikel 29, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit van 24 oktober 1983 betreffende het geldelijk statuut van het rijkswachtpersoneel.

Voor de toepassing van het tweede en het derde lid wordt de bij het koninklijk besluit van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten vastgestelde weddeschaal in aanmerking genomen die, rekening houdend met zijn anciënniteit, overeenstemt met de graad waarin het personeelslid vast is benoemd, ongeacht de bezoldiging die het personeelslid werkelijk geniet.

Voor de personeelsleden die, met toepassing van de wet van 17 november 1998 houdende integratie van de zeevaartpolitie, de luchtvaartpolitie en de spoorwegpolitie in de rijkswacht, als gewezen lid van een dezer bijzondere politiekorpsen zijn overgegaan naar het operationeel korps van de rijkswacht, wordt de datum van 30 april 1999 in het eerste lid vervangen door 1 december 2000.

Dit artikel is niet van toepassing op aanvragen om uitgesteld pensioen, noch op aanvragen om onmiddellijk pensioen vanaf de leeftijd van 60 jaar.

Voor de personeelsleden die, met toepassing van dit artikel, vragen om vóór de leeftijd van 60 jaar gepensioneerd te worden, wordt de in artikel 2, tweede lid, van voormelde wet van 14 april 1965 bedoelde minimumleeftijd vastgesteld op 58 jaar.

In afwijking van het vorige lid wordt de minimumleeftijd van 58 jaar vervangen door 54 jaar of 56 jaar voor de personeelsleden respectievelijk bedoeld in het tweede lid, 1° of 2°, voor wat betreft de inaanmerkingneming van diensten en perioden waarvoor het aandeel in de last van het enig rustpensioen wordt gedragen door de Staatskas, door N.M.B.S. Holding of door de Brussels International Airport Company ».

Die preferentiële leeftijden voor de vervroegde pensionering van de officieren die op 30 april 1999 waren onderworpen aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht werden in de parlementaire voorbereiding als volgt verantwoord :

«De gewezen rijkswachters en militairen die overgaan naar de geïntegreerde politiediensten vielen vóór hun overgang onder de pensioenregeling ingesteld door de samengeordende wetten op de militaire pensioenen. Deze pensioenregeling kunnen zij, zoals bepaald in artikel 14, behouden indien zij na hun overgang naar de geïntegreerde politiediensten, binnen de daartoe gestelde termijnen, opteren voor het behoud van hun oorspronkelijk statuut van rijkswachter of militair. Indien zij bij het neerleggen van hun ambt evenwel volledig onderworpen zijn aan de bepalingen die het statuut of de rechtspositie vastleggen van de leden van het operationeel kader of van het administratief en logistiek kader van de politiediensten, worden zij in principe onderworpen aan de pensioenregeling vervat in Hoofdstuk II, dat een vervroegde pensionering op eigen verzoek, naargelang het kader waartoe zij behoren, slechts toelaat vanaf de leeftijd van 60 jaar of 58 jaar. In hun oorspronkelijke pensioenregeling zou het merendeel van deze personeelsleden daarentegen vóór de leeftijd van 60 jaar of 58 jaar gepensioneerd geworden zijn, met name zodra zij de leeftijdsgrens zouden bereikt hebben.

Rekening houdende met hun rechtmatige pensioenverwachtingen, heeft de Regering geoordeeld dat deze personeelsleden bezwaarlijk verplicht kunnen worden om te kiezen voor het behoud van hun oorspronkelijk statuut – met alle nadelen inzake verloning en bevorderingsmogelijkheden – indien zij op de in hun oorspronkelijk statuut bepaalde leeftijdsgrens op pensioen wensen te gaan, te meer daar dit bovendien zou indruisen tegen de doelstellingen van het ‘ Octopusakkoord ’.

Bij wijze van overgangsmaatregel laat artikel 10 de personeelsleden die op 30 april 1999 in dienst waren dan ook toe om, op eigen verzoek, gepensioneerd te worden vanaf de datum waarop zij in hun oorspronkelijke pensioenregeling ambtshalve op rust zouden gesteld zijn

wegens het bereiken van de leeftijdsgrens, op voorwaarde dat zij ten minste 20 pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen zoals bedoeld in artikel 46 van de wet van 15 mei 1984. De personeelsleden die op 30 april 1999 op hun verzoek als militair tewerkgesteld waren in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht worden voor de toepassing van deze overgangsmaatregel behandeld als leden van het operationeel korps van de rijkswacht met dezelfde graad. Deze personeelsleden kunnen derhalve pas vanaf de in artikel 10, tweede lid, bepaalde minimumleeftijd op pensioen gaan, ook al zouden zij overeenkomstig hun oorspronkelijke pensioenregeling op een nog lagere leeftijd ambtshalve gepensioneerd geworden zijn wegens het bereiken van de leeftijdsgrens.

[...]

Het voordeel van deze overgangsmaatregel wordt niet toegekend aan de rijkswachters die na 30 april 1999 in dienst zijn getreden, noch aan de aangewezen of overgeplaatste militairen die na die datum overgegaan zijn naar het administratief en logistiek korps van de rijkswacht. Deze personeelsleden worden geacht op 1 mei 1999 kennis te hebben gehad van de overgang van de rijkswacht naar de geïntegreerde politiediensten zoals bepaald in de wet van 7 december 1998 en de eventuele wijzigingen van hun statuut en hun pensioenstelsel die hiermee gepaard konden gaan. De datum van 30 april 1999 stemt overeen met de datum waarop de eerste ronde van de onderhandelingen met de vakverenigingen over het eenheidsstatuut van de leden van de geïntegreerde politiediensten werd afgesloten » (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1112/001, pp. 14-15).

B.1.6. Het onderscheid op het vlak van de vervroegde pensioenleeftijd dat de artikelen 5 en 10 van de wet van 30 maart 2001 in het leven riepen tussen, enerzijds, de officieren die op 30 april 1999 waren onderworpen aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht en, anderzijds, de officieren die pas na die datum tot de rijkswacht zijn toegetreden en de officieren die tot de vroegere gemeentepolitie of de vroegere gerechtelijke politie behoorden, werd door het Hof bij zijn arrest nr. 177/2002 van 5 december 2002 bestaanbaar geacht met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

B.2.1. Artikel 85 van de wet van 28 december 2011 vervangt artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen door de volgende bepaling :

« § 1. Het pensioen kan worden verleend vanaf de eerste dag van de maand die volgt op die van hun 62ste verjaardag of op de eerste dag van de maand die volgt op de datum van de stopzetting van hun functies indien deze zich later voordoet, aan de personen die :

1° minstens 40 pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen in het stelsel van de staatsambtenaren;

2° en hun loopbaan hebben beëindigd na 31 december 1976 en in aanmerking komende diensten of periodes van na die datum kunnen laten gelden op voorwaarde dat zij ten minste vijf pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen, met uitsluiting van de bonificaties wegens studies en van de periodes vergoed wegens diensten die voor de vaststelling van de wedde meetellen.

Voor de toepassing van het eerste lid, 1°, worden eveneens in aanmerking genomen, de kalenderjaren waarvoor pensioenrechten kunnen worden geopend op een vervroegd pensioen in de regeling van de werknemers of in een ander wettelijk Belgisch pensioenstelsel.

In afwijking van het eerste lid, wordt de leeftijd van 62 jaar vervangen door :

- 60 jaar voor de personen die minstens 42 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig het eerste lid, 1°, kunnen laten gelden;

- 61 jaar voor de personen die minstens 41 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig het eerste lid, 1°, kunnen laten gelden.

§ 2. In afwijking van paragraaf 1, wordt de leeftijd vastgesteld :

1° Voor de rustpensioenen die ingaan tussen 1 januari 2013 en 31 december 2013 :

- op 60 jaar en 6 maanden voor de personen die minstens 38 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden;

- op 60 jaar voor de personen die minstens 40 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden.

2° Voor de rustpensioenen die ingaan tussen 1 januari 2014 en 31 december 2014 :

- op 61 jaar voor de personen die minstens 39 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden;

- op 60 jaar voor de personen die minstens 40 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden.

3° Voor de rustpensioenen die ingaan tussen 1 januari 2015 en 31 december 2015 :

- op 61 jaar en 6 maanden voor de personen die minstens 40 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden;

- op 60 jaar voor de personen die minstens 41 dienstjaren vastgesteld overeenkomstig paragraaf 1, eerste lid, 1°, kunnen laten gelden.

§ 3. De in § 1, eerste lid, 1°, bepaalde voorwaarde dient niet vervuld te worden door de persoon die de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt.

§ 4. De paragrafen 1 tot 3 zijn evenwel niet van toepassing :

1° op de personen van wie de diensten werden beëindigd als gevolg van de zwaarste in hun statuut bepaalde tuchtstraf of, indien ze geen statuut hebben of indien geen tuchtregeling erin is opgenomen, ten gevolge van een ontslag om een dringende reden waardoor ze hun betrekking zonder opzeggingstermijn, noch opzeggingsvergoeding verloren, voor zover dit ontslag, indien het gerechtelijk werd betwist, geldig werd verklaard door de bevoegde rechtbanken en geen enkele schadeloosstelling aan de betrokkene werd toegekend;

2° op de militairen die verplicht werden het leger te verlaten ten gevolge van de artikelen 19, 31, 32 of 33 van het Strafwetboek of van artikel 5 van het Militair Strafwetboek.

Wanneer een persoon zijn loopbaan in de in het eerste lid bedoelde omstandigheden beëindigd heeft en later opnieuw pensioenaanspraakverlenende diensten verricht, kunnen enkel de vanaf de nieuwe indiensttreding verrichte diensten in aanmerking komen voor de toekenning van het rustpensioen.

§ 5. Voor de toepassing van paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt geen rekening gehouden met de diensten reeds in aanmerking genomen voor een pensioen in de werknemersregeling door toepassing van de wet van 5 augustus 1968 tot vaststelling van een zeker verband tussen de pensioenstelsels van de openbare sector en die van de privésector ».

Bij artikel 2 van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector worden in artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 wijzigingen aangebracht die op 21 december 2012 in het *Belgisch Staatsblad* zijn bekendgemaakt en op 1 januari 2013 in werking zijn getreden (artikel 23, tweede lid, 3°, van de wet van 13 december 2012).

B.2.2. Vóór de wijziging ervan bij artikel 3 van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector, bepaalde artikel 88 van de wet van 28 december 2011 :

« Niettegenstaande elke andere wettelijke, reglementaire of contractuele bepaling zijn de voorwaarden inzake leeftijd en duur van de diensten vermeld in artikel 46, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen toepasselijk op elke persoon wiens pensioen bedoeld wordt in artikel 38 van de wet van 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen of artikel 80 van de wet van 3 februari 2003 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector.

Het eerste lid doet geen afbreuk aan de preferentiële leeftijdsgrenzen van de oppensioenstelling bepaald :

- voor het rijdend personeel van de NMBS Holding;

- voor de geïntegreerde politie;
- voor de militairen.

In afwijking van het eerste lid worden de personen die zich op 28 november 2011 in een voltijdse of deeltijdse beschikbaarheid voorafgaand aan de oppensioenstelling bevinden of in een vergelijkbare situatie, op pensioen gesteld op de eerste dag van de maand die volgt op de 60ste verjaardag.

Het derde lid is eveneens van toepassing op de personen die een aanvraag hebben ingediend vóór 28 november 2011 om in een situatie te worden geplaatst als beoogd door ditzelfde lid.

De Koning stelt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de lijst vast van de situaties die aanleiding geven tot de toepassing van de leden 3 en 4 ».

B.2.3. Tegen de artikelen 85 en 88 van de wet van 28 december 2011 werd een beroep tot vernietiging ingesteld. Bij zijn arrest nr. 81/2013 van 6 juni 2013 heeft het Hof beslist dat dat beroep van de rol zal worden geschrapt indien geen beroep tot vernietiging van de artikelen 2 en 3, 1°, van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector wordt ingesteld vóór 22 juni 2013 of indien een dergelijk beroep, wanneer het wordt ingesteld, door het Hof zou worden verworpen.

B.3.1. Bij de thans bestreden artikelen 2 en 3 van de wet van 13 december 2012 werden artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 respectievelijk artikel 88 van de wet van 28 december 2011 gewijzigd.

B.3.2. De bestreden bepalingen maken deel uit van hoofdstuk 2 (« Verhoging van de leeftijd van het onmiddellijk of uitgesteld pensioen ») van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector.

Een verhoging van de pensioenleeftijd van 60 naar 62 jaar werd reeds ingevoerd bij de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen (artikelen 85 tot 92). De thans bestreden bepalingen beogen de uitwerking daarvan te verduidelijken en te verfijnen.

B.3.3. Vóór de voormelde wet van 28 december 2011 konden de statutaire ambtenaren op pensioen vanaf de leeftijd van 60 jaar en « op voorwaarde dat zij ten minste vijf pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen » (artikel 46 van de wet van 15 mei 1984

houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen). Het betrof in wezen een vervroegd pensioen, dat afweek van de wettelijke pensioenleeftijd die voor de statutaire ambtenaren, zoals voor de werknemers en de zelfstandigen, in beginsel op 65 jaar was vastgesteld (artikel 1 van de algemene wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen).

De wet van 28 december 2011 heeft dat vervroegd pensioen voor de statutaire ambtenaren veralgemeend (artikel 88), maar heeft tegelijkertijd voorzien, niet alleen in een verhoging van de leeftijd waarop dat pensioen kan ingaan, maar ook in een verhoging van het aantal dienstjaren dat moet zijn bereikt en dat in beginsel 40 jaar bedraagt (artikel 85).

B.3.4. Het pensioen van de statutaire ambtenaren wordt berekend overeenkomstig de volgende formule : $\text{tantième} \times \text{referentiewedde} \times \text{aantal aanneembare dienstjaren}$. De referentiewedde is in beginsel de gemiddelde wedde van de laatste tien loopbaanjaren. Het tantième vormt de noemer van de zogenaamde loopbaanbreuk, met als teller het aantal dienstjaren. Hoe kleiner die noemer is, hoe gunstiger de loopbaanbreuk en hoe hoger het pensioenbedrag (of hoe sneller het maximumpensioen wordt bereikt).

Het rustpensioen wordt in beginsel berekend « op de grondslag van, voor elk jaar dienst, $1/60$ van de referentiewedde » (artikel 8, § 1, van de algemene wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen). Een aantal categorieën van ambtenaren geniet evenwel, bij wijze van uitzondering, een tantième van $1/50$ (artikel 8, § 3, 3°, van dezelfde wet).

Artikel 2, 4°, van de wet van 13 december 2012 voorziet in bijzondere voorwaarden inzake het vereiste aantal dienstjaren voor de ambtenaren die een gunstiger tantième dan $1/60$ genieten. Het voegt meer bepaald in artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen de volgende twee paragrafen in :

« § 3/1. Om te bepalen of het vereiste minimumaantal pensioenaanspraakverlenende dienstjaren bedoeld in § 1, eerste lid, 1°, en derde lid, § 2 en § 3, tweede tot vierde lid, wordt bereikt, wordt de duur van de in het tweede lid bedoelde diensten verstrekt in een ambt waaraan de wet, voor de pensioenberekening, een gunstiger tantième dan $1/60$ e verbindt,

vermenigvuldigd met de in het vijfde lid vastgestelde coëfficiënt die overeenstemt met het aan die diensten verbonden tantième, de ingangsdatum van het pensioen en het minimumaantal vereiste dienstjaren.

De in het eerste lid bedoelde diensten zijn de werkelijk gepresteerde pensioenaanspraakverlenende diensten, de verloven met behoud van bezoldiging en de situaties vermeld in de lijst bedoeld bij artikel 88, vijfde lid, van de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen, die aanneembaar zijn voor de opening van het recht op pensioen, evenals de in § 1, tweede lid, 2°, bedoelde loopbaanjaren als vrijwillige brandweerman. Ook indien, voor de berekening van het pensioen, het voordeliger tantième niet behouden blijft tijdens de situaties opgesomd in de hierboven bedoelde lijst, moet de in het vijfde lid bedoelde coëfficiënt toegepast worden op deze periode op basis van het tantième dat aan deze periode zou verbonden geweest zijn indien de betrokkene werkelijke diensten was blijven presteren in de functie die hij vóór die situatie uitoefende.

Het eerste lid is eveneens van toepassing op de in het tweede lid bedoelde diensten gepresteerd bij de NMBS-Holding.

Het eerste lid is niet van toepassing op de diensten gepresteerd bij instellingen waarvan het pensioenstelsel wordt geregeld bij de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden.

De coëfficiënt of coëfficiënten bedoeld in het eerste lid worden als volgt vastgesteld :

Jaar waarin het pensioen ingaat	Tantième 1/55					Tantième 1/50 en andere gunstigere tantièmes				
	Minimumaantal vereiste dienstjaren					Minimumaantal vereiste dienstjaren				
	38 jaar	39 jaar	40 jaar	41 jaar	42 jaar	38 jaar	39 jaar	40 jaar	41 jaar	42 jaar
2013	1,0910	-	1,0908	-	-	1,1999	-	1,2001	-	-
2014	1,0910	1,0909	1,0908	-	-	1,1999	1,2000	1,2001	-	-
2015	-	1,0909	1,0908	1,0910	-	-	1,2000	1,2001	1,1999	-
2016	-	-	1,0908	1,0910	1,0909	-	-	1,2001	1,1999	1,2000
2017	-	-	1,0644	1,0649	1,0654	-	-	1,1706	1,1714	1,1722
2018	-	-	1,0390	1,0401	1,0500	-	-	1,1429	1,1443	1,1454
2019	-	-	1,0390	1,0401	1,0500	-	-	1,1164	1,1181	1,1200
2020	-	-	1,0390	1,0401	1,0500	-	-	1,0908	1,0933	1,0957
2021	-	-	1,0390	1,0401	1,0500	-	-	1,0667	1,0697	1,0722
Vanaf 2022		-	1,0390	1,0401	1,0500		-	1,0436	1,0467	1,0500

Elke ononderbroken pensioenaanspraakverlenende periode, desgevallend onderverdeeld in afzonderlijke perioden naargelang het aan de diensten verbonden tantième, wordt geteld van de begin- tot en met de einddatum. De dagen die deel uitmaken van een onvolledige kalendermaand worden in aanmerking genomen ten belope van het gedeelte dat zij vertegenwoordigen in verhouding tot het aantal dagen dat werkelijk begrepen is in die volledige kalendermaand. Het resultaat van deze telling wordt, voor elke afzonderlijke periode, uitgedrukt in maanden met vier decimalen waarbij naar boven wordt afgerond indien de vijfde decimaal gelijk of groter is dan vijf. Dezelfde afronding wordt toegepast op het product dat wordt verkregen nadat de som van deze, per tantième samengestelde, afzonderlijke perioden werd vermenigvuldigd met de coëfficiënt bedoeld in het vijfde lid. De som van deze producten wordt uitgedrukt in maanden met vier decimalen.

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, beslissen om de coëfficiënt 1,1200 vastgesteld in de laatste kolom van de tabel in het vijfde lid, voor de in die kolom bedoelde gevallen, te behouden voor de jaren na 2019.

§ 3/2. De toepassing van § 1, tweede lid, 1°, kan niet meebrengen dat voor een bepaald kalenderjaar meer dan 12 maanden in aanmerking genomen worden voor de opening van het recht op het pensioen ».

B.3.5. De verhoging van de pensioenleeftijd van 60 naar 62 jaar doet geen afbreuk aan de preferentiële leeftijdsgrenzen van de oppensioenstelling bepaald voor het rijdend personeel van de NMBS Holding, voor de geïntegreerde politie en voor de militairen (artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011).

Artikel 3 van de wet van 13 december 2012 beoogt de voormelde vrijwaring van pensioenrechten nader te preciseren.

Zoals het is gewijzigd bij het bestreden artikel 3, bepaalt artikel 88 van de wet van 28 december 2011 voortaan :

« Niettegenstaande elke andere wettelijke, reglementaire of contractuele bepaling zijn de voorwaarden inzake leeftijd en duur van de diensten vermeld in artikel 46, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen toepasselijk op elke persoon wiens pensioen bedoeld wordt in artikel 38 van de wet van 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen of artikel 80 van de wet van 3 februari 2003 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector.

Het eerste lid doet geen afbreuk aan de voorwaarden inzake duur van de diensten en aan de preferentiële leeftijdsgrenzen van de oppensioenstelling bepaald :

- voor het rijdend personeel van de NMBS-Holding;
- voor de geïntegreerde politie;
- voor de militairen;
- voor de gewezen militairen bedoeld in artikel 10 van de wet van 30 maart 2001 betreffende het pensioen van het personeel van de politiediensten en hun rechthebbenden, in artikel 5bis van de wet van 25 februari 2003 houdende de inrichting van de functie van veiligheidsbeambte met het oog op de uitvoering van taken die betrekking hebben op de politie van hoven en rechtbanken en de overbrenging van gevangenen, in artikel 10 van de wet van 16 juli 2005 houdende de overplaatsing van sommige militairen naar een openbare werkgever en in artikel 194 van de wet van 28 februari 2007 tot vaststelling van het statuut van de militairen van het actief kader van de Krijgsmacht.

In afwijking van het eerste lid worden de personen die zich op eigen aanvraag op 1 januari 2012 in een voltijdse of deeltijdse disponibiliteit voorafgaand aan de oppensioenstelling bevinden of in een vergelijkbare situatie, op pensioen gesteld op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van de termijn van die disponibiliteit of van de ermee gelijkgestelde situatie. Deze datum kan evenwel niet gelegen zijn voor de eerste dag van de maand die volgt op de 60^e verjaardag.

Het derde lid is eveneens van toepassing op de personen die bij hun werkgever een aanvraag om vóór 5 maart 2013 in een in datzelfde lid beoogde situatie te worden geplaatst hebben ingediend :

1° vóór 1 januari 2012;

2° of vanaf 1 januari 2012 op voorwaarde dat deze aanvraag door de werkgever werd ingewilligd vóór 5 maart 2012.

De afwijkingen voorzien in het derde en vierde lid zijn niet meer van toepassing indien het personeelslid de disponibiliteit of de vergelijkbare situatie voortijdig beëindigt.

Het rijdend personeel bedoeld in het tweede lid zijn de personeelsleden die behoren tot het rijdend personeel bepaald door het pensioenreglement van de NMBS Holding zoals het van kracht was op 28 december 2011.

De Koning stelt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de lijst vast van de situaties die aanleiding geven tot de toepassing van de leden 3 en 4 ».

Aangezien die bepaling de preferentiële leeftijdsgrenzen voor de oppensioenstelling van de personeelsleden van de geïntegreerde politie onverlet laat, blijft het voor de in B.1.4 en B.1.5 vermelde categorieën van personen mogelijk om op de leeftijd van 58 jaar respectievelijk op de leeftijd van 54, 56 of 58 jaar vervroegd met pensioen te gaan. Voor de andere personeelsleden van de geïntegreerde politie geldt de gemeenrechtelijke leeftijd voor vervroegd pensioen vastgesteld op 62 jaar.

Wat de ontvankelijkheid betreft

B.4.1. De Ministerraad betwist het belang van de verzoekende partijen, vermits zij niet op voldoende wijze zouden aantonen dat zij door de bestreden bepalingen rechtstreeks en ongunstig zouden kunnen worden geraakt.

B.4.2. Het maatschappelijk doel van de eerste verzoekende partij in de zaak nr. 5669 bestaat erin de morele en materiële belangen van haar leden te verdedigen en de onderlinge

solidariteit te bevorderen. Krachtens artikel 22 van de statuten van die verzoekende partij is de raad van bestuur bevoegd om de vereniging bij elke gerechtelijke handeling te vertegenwoordigen. De overige verzoekende partijen zetten uiteen dat zij leden van de geïntegreerde politie zijn, zodat de bestreden bepalingen op hen van toepassing zouden zijn. Zij zouden door de bestreden bepalingen ongunstig worden geraakt doordat die bepalingen de pensioenleeftijd voor de verzoekende partijen zouden verhogen, maar niet voor leden van de gewezen rijkswacht.

Het maatschappelijk doel van de verzoekende partij in de zaak nr. 5670 bestaat erin de professionele, statutaire, economische en sociale belangen van haar leden te verdedigen en te promoten. Krachtens artikel 7 van haar statuten is de raad van bestuur bevoegd om de vereniging bij elke gerechtelijke handeling te vertegenwoordigen.

B.4.3. De 110 verzoekende partijen in de zaak nr. 5669 die natuurlijke personen zijn, zijn personeelsleden van de geïntegreerde politie die op 30 april 1999 niet waren onderworpen aan het statuut van het operationeel korps van de rijkswacht en die op die datum niet als militair waren aangewezen om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht. Derhalve kunnen zij de in B.1.5 vermelde preferentiële leeftijd voor vervroegd pensioen niet genieten. Aangezien zij ten gevolge van een eventuele vernietiging van de bestreden bepaling een nieuwe kans zouden krijgen om hun situatie gunstiger geregeld te zien, doen zij blijken van het rechtens vereiste belang.

Bijgevolg dient het belang van de eerste verzoekende partij in de zaak nr. 5669 en van de verzoekende partij in de zaak nr. 5670 niet te worden onderzocht.

B.4.4. De exceptie wordt verworpen.

Ten gronde

B.5.1. Het Hof moet de omvang van het beroep tot vernietiging bepalen op basis van de inhoud van het verzoekschrift.

Uit de uiteenzetting van de middelen blijkt dat enkel de woorden « voor de geïntegreerde politie » in artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011, zoals gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 13 december 2012, zijn bestreden.

B.5.2. De verzoekende partijen leiden twee middelen af uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 177 en 184 ervan en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De bestreden bepalingen zouden inzake de verhoging van de vervroegde pensioenleeftijd (van 60 naar 62 jaar) en de verlenging van de loopbaanvoorwaarde (van 5 naar 40 jaar) een discriminerend verschil in behandeling invoeren tussen bepaalde categorieën van personeelsleden bij de geïntegreerde politie.

In het eerste middel wordt het verschil in behandeling bekritiseerd tussen, enerzijds, de personeelsleden van het operationeel kader behorende tot het officierskader en de leden van het administratief en logistiek personeel die op 30 april 1999 geen deel uitmaakten van de rijkswacht (leeftijdsvoorwaarde van 62 jaar en loopbaanvoorwaarde van 40 jaar) en, anderzijds, de personeelsleden van het operationeel kader behorende tot het officierskader die op 30 april 1999 deel uitmaakten van de rijkswacht en de leden van het administratief en logistiek personeel die als militair waren aangewezen om te dienen in het administratief en logistiek korps van de rijkswacht (leeftijdsvoorwaarde van 54, 56 of 58 jaar en loopbaanvoorwaarde van 20 jaar). Het behoud van de loopbaanvoorwaarden en van de preferentiële vervroegde pensioenleeftijd voor de tweede categorie van personeelsleden bij de geïntegreerde politie zou niet langer redelijk verantwoord zijn, vermits de politieofficieren en het administratief en logistiek personeel hetzelfde statuut zouden hebben, dezelfde taken zouden uitvoeren, hetzelfde loon zouden ontvangen en dezelfde risico's zouden lopen als hun collega's die gewezen rijkswachters waren.

In het tweede middel wordt het verschil in behandeling bekritiseerd tussen, enerzijds, de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het officierskader (leeftijdsvoorwaarde van 62 jaar en loopbaanvoorwaarde van 40 jaar) en, anderzijds, de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten (leeftijdsvoorwaarde van 58 jaar en loopbaanvoorwaarde van

20 jaar). Het behoud van de preferentiële loopbaanvoorwaarden en van de leeftijdsgrenzen voor vervroegde oppensioenstelling voor personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het basiskader, het middenkader of het kader van hulpagenten zou niet langer redelijk verantwoord zijn. Het onderscheid inzake nacht- en weekendprestaties en inzake zwaardere fysieke inspanningen waaraan het basiskader zou zijn onderworpen, zou thans niet meer als verantwoording kunnen worden aangevoerd om het verschil in behandeling te vergroten.

B.5.3. Het Hof onderzoekt de twee middelen samen.

B.5.4. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot de aangevoerde discriminatie tussen de personeelsleden van het operationeel kader die behoren tot het officierskader naargelang zij op 30 april 1999 al dan niet deel uitmaakten van de rijkswacht.

In zoverre de middelen van de verzoekschriften betrekking hebben op een verschil in behandeling tussen het administratief en logistiek personeel naargelang het op 30 april 1999 al dan niet deel uitmaakte van de rijkswacht, voldoen zij niet aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, vermits in die middelen niet op afdoende wijze wordt aangegeven in welk opzicht de bestreden bepalingen de aangevoerde referentienormen ten aanzien van het administratief en logistiek personeel zouden schenden.

B.6.1. De bestreden bepalingen maken deel uit van een structurele hervorming van de pensioenen van het overheidsperoneel, die erop gericht is om op lange termijn de budgettaire kosten van de vergrijzing te beheersen. De hervorming strekt in de eerste plaats ertoe de mensen langer te doen werken.

B.6.2. Het komt de wetgever toe te oordelen in hoeverre het opportuun is maatregelen te nemen met het oog op besparingen inzake rust- en overlevingspensioenen. Aangezien die pensioenen met overheidsfondsen worden gefinancierd, moet de last die op de Staat weegt, kunnen worden gewijzigd wanneer de sanering van de openbare financiën of het tekort in de sociale zekerheid zulks vereisen.

Bij het bepalen van zijn pensioenbeleid beschikt de wetgever derhalve over een ruime beoordelingsbevoegdheid. Dat is des te meer het geval wanneer de betrokken regeling het voorwerp heeft uitgemaakt van sociaal overleg.

B.6.3. Indien evenwel een wettelijke pensioenregeling bepaalde categorieën van personen beoogt en andere categorieën niet, of indien eenzelfde regeling van toepassing wordt gemaakt op categorieën van personen die zich in een wezenlijk verschillende situatie bevinden, dient het Hof te onderzoeken of de bestreden bepalingen evenredig zijn met het nagestreefde doel en of zij geen onevenredige gevolgen hebben ten aanzien van de situatie van de ene of de andere van die categorieën van personen. Van discriminatie zou derhalve slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van de pensioenregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.7.1. De leeftijd van 60 jaar waarop een ambtenaar voorheen met vervroegd pensioen kon gaan, wordt vanaf 2013 op geleidelijke wijze verhoogd, meer bepaald jaarlijks met 6 maanden, om vanaf 2016 op 62 jaar te blijven. Ook het vereiste aantal dienstjaren wordt slechts geleidelijk verhoogd : het bedraagt in beginsel 38 jaar vanaf 2013, 39 jaar vanaf 2014 en 40 jaar vanaf 2015.

B.7.2. Artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen, zoals gewijzigd bij het bestreden artikel 3, vrijwaart evenwel voor het rijdend personeel van de NMBS-Holding, voor de geïntegreerde politie en voor de (gewezen) militairen de voorheen bestaande « voorwaarden inzake de duur van de diensten » en « preferentiële leeftijdsgrenzen van de oppensioenstelling ». In de parlementaire voorbereiding van de wet van 28 december 2011 wordt die uitzondering als volgt toegelicht :

« De reden waarom de politie en de militairen momenteel zijn uitgesloten uit deze hervorming vloeit voort uit het feit dat het gaat om organen die instaan voor de veiligheid én die zeer recent grondige hervormingen in respectievelijk 2001 en 2007 hebben ondergaan. Deze hervormingen zijn gepaard gegaan met overgangsmatregelen die nu nog van kracht zijn en vandaag moeilijk opnieuw in vraag kunnen worden gesteld.[...]

De noodzakelijke structurele hervorming van de pensioenwetgeving, die de bedoeling heeft om de vervroegde uittredingsleeftijd op te trekken en het financieel evenwicht van het pensioensysteem te handhaven vertrekt dus noodzakelijkerwijs vanuit een historisch gegroeide situatie die gekenmerkt wordt door verschillen die in een aantal gevallen niet meer verantwoordbaar zijn omdat de huidige wetgeving in een aantal gevallen gelijke situaties ongelijk behandelt en ongelijke situaties gelijk behandelt.

Dit ontwerp beoogt de inspanningen gelijk te verdelen over de verschillende beroepscategorieën, rekening houdend met de reële verschillen die blijven bestaan én met de inspanningen die in een recent verleden reeds gevraagd werden van bepaalde beroepscategorieën. De wetgever maakt deze en tal van andere afwegingen om tot een evenwichtig geheel te komen waarbij via de weg van de geleidelijkheid bestaande onevenwichten weggewerkt worden. De plotse afschaffing van alle verschillen is niet verantwoord omdat dit een te grote ontwrichting voor de rechtsorde zou betekenen en ongewenste sociale en economische gevolgen zou hebben.

Bovendien blijven er verschillen bestaan tussen bepaalde beroepscategorieën die een verschillende pensioenwetgeving objectief verantwoorden. Het uitgangspunt van dit ontwerp is dat inzake de algemene principes een maximale eenvormigheid nagestreefd wordt. Dat is ook de reden waarom een aantal bijzondere stelsels, met name in het pensioenstelsel van de werknemers afgeschaft worden en waarom een aantal bepalingen uit de algemene reglementering op een aantal specifieke doelgroepen in de publieke sector toegepast wordt. Dit ontwerp voorziet echter ook in tal van overgangsmaatregelen die de Koning toelaten om, na overleg met de sociale partners, besluiten op maat van de betrokken beroepscategorieën te nemen die beter aansluiten bij de realiteit van vandaag én die rekening houden met de hiervoor vermelde overwegingen » (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-1952/016, pp. 11-12).

De parlementaire voorbereiding van het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012 vermeldt :

« [...] [In] dit tweede lid van artikel 88 van de wet van 28 december 2011 [wordt] een verduidelijking aangebracht. Naast de vermelding van de ‘ preferentiële leeftijdsgrenzen ’, waarop voormelde categorieën een uitzondering uitmaken, wordt de vermelding van de ‘ loopbaanvoorwaarden ’ toegevoegd. In de huidige tekst van artikel 88 wordt deze laatste vermelding niet uitdrukkelijk weergegeven, wat tot verwarring aanleiding kan geven, niettegenstaande de memorie van toelichting bij de wet van 28 december 2011 uitdrukkelijk spreekt over loopbaanvoorwaarden en preferentiële leeftijdsgrenzen » (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-2405/001, p. 16).

B.7.3. Vanuit het oogpunt van een coherente regelgeving kan het wenselijk worden geacht om alle categorieën van overheidspersoneel aan een verhoging van de pensioenleeftijd te onderwerpen; bovendien dient in aanmerking te worden genomen dat iedere blijvende uitzondering op de verhoging van de pensioenleeftijd en van het vereiste aantal dienstjaren niet enkel afbreuk doet aan de vooropgezette doelstelling, maar ook aan het noodzakelijke maatschappelijke draagvlak van de algehele pensioenhervorming. Het behoort evenwel tot de beleidsvrijheid van de wetgever, rekening houdend met het daaromtrent gevoerde sociaal overleg en met het feit dat de zwaarte van sommige functies afwijkende maatregelen traditioneel heeft verantwoord, te oordelen of in dat verband een grotere gelijkenschakeling al dan niet wenselijk is

en in voorkomend geval te bepalen op welk tijdstip en op welke wijze via concrete maatregelen vorm moet worden gegeven aan een grotere uniformiteit tussen de bestaande regelingen.

B.7.4. De wil om rekening te houden met de gerechtvaardigde verwachtingen van de gewezen rijkswachtofficiëren en de keuze om hun een voordeel te blijven waarborgen dat zij konden beschouwen als zijnde een aspect van hun statuut, konden ten tijde van de politiehervorming van 2001 rechtvaardigen dat zij een gunstiger pensioenstatuut mochten behouden dan de gewezen personeelsleden van de gemeentepolitie en van de gerechtelijke politie.

De pensioenhervorming van 2011, die beoogt de pensioenen op lange termijn betaalbaar te houden, vergt evenwel inspanningen van iedereen, zoals de minister van Pensioenen tijdens de parlementaire voorbereiding heeft verklaard (*Parl. St.*, Senaat, 2011-2012, nr. 5-1409/2, pp. 2-3). Met die pensioenhervorming heeft de wetgever – weliswaar op gerechtvaardigde wijze – afbreuk gedaan aan de rechtmatige pensioenverwachtingen van alle ambtenaren, met inbegrip van de personeelsleden van de vroegere gemeentelijke politiekorpsen en van de vroegere gerechtelijke politie, onder meer door de leeftijd waarop zij vervroegd met pensioen kunnen gaan, met twee jaren te verhogen.

De doelstellingen die ten tijde van de politiehervorming speelden, kunnen thans niet verantwoord worden waarom de wetgever de gewezen rijkswachtofficiëren uitzondert van de inspanningen die hij van eenieder vraagt, temeer daar die categorie van ambtenaren reeds vóór de pensioenhervorming over een gunstiger leeftijdsvoorwaarde voor vervroegd pensioen beschikte.

Die vaststelling klemmt des te meer nu de integratie van de verschillende politiekorpsen intussen meer dan elf jaar achter de rug is. De officieren in de geïntegreerde politie oefenen sindsdien dezelfde taken uit en staan bloot aan dezelfde risico's, ongeacht of zij vóór de politiehervorming tot de rijkswacht, dan wel tot de gemeentelijke politiekorpsen of de gerechtelijke politie behoorden.

B.7.5. De gewezen rijkswachtofficiëren vermochten overigens niet rechtmatig te verwachten dat zij blijvend van elke pensioenhervorming zouden zijn vrijgesteld. De mogelijkheid dat hun pensioenstatuut in de toekomst verdere wijzigingen zou ondergaan, wordt immers expliciet vermeld in artikel 14, eerste lid, van de wet van 30 maart 2001.

B.7.6. Bijgevolg bestaat er geen redelijke verantwoording voor de vergroting van het reeds bestaande verschil in behandeling inzake de vervroegde pensioenleeftijd binnen de geïntegreerde politie.

De middelen zijn gegrond. Bijgevolg dienen in artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen, gewijzigd bij het bestreden artikel 3 van de wet van 13 december 2012, de woorden « voor de geïntegreerde politie » te worden vernietigd.

B.7.7. Aangezien de toetsing aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 177 en 184 ervan en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, niet tot een ruimere vernietiging zou kunnen leiden, dienen de middelen voor het overige niet te worden onderzocht.

B.8. Een niet in de tijd gemoduleerde vernietiging zou evenwel op haar beurt onevenredige gevolgen hebben ten aanzien van [de leden van de geïntegreerde politie] die op het ogenblik van de uitspraak van het arrest reeds op grond van de bestreden bepaling vervroegd met pensioen zijn gegaan.

Tevens zou een dergelijke vernietiging afbreuk doen aan de verworven rechten van [de leden van de geïntegreerde politie] wier aanvraag voor een vervroegd pensioen op grond van de vernietigde bepaling op het ogenblik van de uitspraak van het arrest reeds is goedgekeurd, zelfs wanneer hun pensioen ingaat na de datum van de uitspraak van het onderhavige arrest.

Bijgevolg dienen de gevolgen van de vernietigde bepaling ten aanzien van die categorieën van personen te worden gehandhaafd.

Om die redenen,

het Hof

- vernietigt in artikel 88, tweede lid, van de wet van 28 december 2011 houdende diverse bepalingen, zoals gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 13 december 2012 houdende diverse wijzigingsbepalingen betreffende de pensioenen van de overheidssector, de woorden « voor de geïntegreerde politie »;

- handhaaft de gevolgen van de vernietigde bepaling zoals is aangegeven in B.8.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 10 juli 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen

[Gewijzigde tekst ingevolge de beschikking tot verbetering van 30 juli 2014]